

PERSONALITĂȚI NOTORII

IN MEMORIAM ACADEMICIANULUI SIMION TOMA (30.08.1936 - 11.11.2015)

În dimineața zilei de 11 noiembrie 2015 s-a stins din viață academicianul Simion TOMA, doctor habilitat în științe agricole, profesor universitar, reputat savant în domeniile agrochimiei și fiziologiei vegetale, manager iscusit în sfera științei și inovării recunoscut departe de hotarele Republicii Moldova.

Academicianul Simion TOMA s-a născut la 30 august 1936 în s. Mârzaci, r-nul Orhei. Calea vieții în lumea științei tânărul Simion Toma a început-o de la porțile Colegiului Agricol din s. Cucuruzeni, r. Orhei în anii 1950-1954, trecând apoi, în perioada 1954-1959, prin forjaria Institutului Agricol din Chișinău (astăzi – Universitatea Agrară de Stat din Moldova). Domnia Sa și-a început calea spre Olimpul academic la Catedra de agrochimie a acestei Universități, urcând toate treptele ascensiunii pe scara ierarhică: asistent, conferențiar, profesor universitar interimar. Rezultatele remarcabile ale activității sale științifice, precum și a celei didactice, realizate concomitent în cadrul Alma Mater, s-au soldat cu susținerea tezei de doctor (1967), de doctor habilitat (1973) și conferirea titlului de profesor universitar (1986). Profesorul Simion Toma și-a captivat studenții prin dragostea sa față de specialitatea aleasă, inspirându-le interesul pentru agrochimie și cercetare. Pas cu pas, an de an, a contribuit la pregătirea a sute de specialiști cu studii superioare în domeniul agriculturii.

În anul 1973, la vârsta de 37 de ani, a devenit director al Filialei din Chișinău a Institutului Central de Deservire Agrochimică din URSS. A efectuat cercetări științifice aplicative, evidențiind legitățile distribuției microelementelor (Mn, B, Zn, Cu, etc.) în sol, ceea ce a permis elaborarea cartogramelor conținutului fracțiilor mobile, hidrosolubile și totale în solurile din republică, care și astăzi sunt utilizate de specialiștii din domeniu. A demonstrat că conținutul total de microelemente în mediu este relativ înalt, iar accesibilitatea acestor microelemente de către plante este destul de mică și constituie 1-10 la sută din cantitatea totală.

În perioada anilor 1978-2005, timp de 27 de ani, a activat în calitate de director al Institutului de Fiziologie și Biochimie a Plantelor, din 1991 Institutul de Fiziologie a Plantelor. Competența profesională, rezultatele științifice obținute de o înaltă valoare teoretică și aplicativă, au fost recunoscute de colegii de breaslă, acordându-i-se în anul 1978 titlul onorific de membru corespondent, iar în anul 1981 – de membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, la vârsta de 46 de ani, plasându-se, astfel, printre cei mai tineri academicieni în istoria instituției menționate și a domeniului de cercetare. Preocupările științifice ale academicianului Simion Toma se extind de la contribuții teoretice și fundamentale la arii specifice profilului, care au constituit patrimoniul științific al domeniului care l-a dezvoltat. Și aici se impune, în primul rând, constatarea că academicianul Simion Toma a fost fondator al școlii științifice în domeniul: „Microelementele în obiectele biosferei: plante, sol, apă, furaje, produse alimentare”. Cei 38 de doctori și doctori habilitați pregătiți de dumnealui confirmă pe deplin prestigiul acestei școli științifice. Pe parcursul activității în calitate de director, în acest Institut cu succes realizau cercetări științifice 6 membri ai Academiei de Științe a Moldovei, fiind create și alte școli științifice în domeniul biologiei. Investigațiile fundamentale ale academicianului Simion Toma privind studiul microelementelor ca vectori ai proceselor biologice la plante, au condus la elucidarea particularităților mecanismelor de penetrare, export, translocare, acumulare, imobilizare și depozitare a microelementelor în diferite organe ale plantelor pe parcursul ontogenezei, fenomene care au stat la temelia elaborării strategiilor, conceptelor, tehnologiilor, procedurilor și metodelor eficiente de aplicare a microelementelor separat și concomitent cu alte principii biologice active în scopul optimizării proceselor de creștere și dezvoltare a plantelor în vederea manifestării mai ample a potențialului genetic de rezistență și productivitate al plantelor de cultură. Originale sunt rezultatele ce țin de elucidarea legăturilor sinergice și antagonice dintre diferite microelemente. Academicianul Simion Toma, cu susținerea colegilor de breaslă, a elaborat și a înaintat organelor de resort conceptul primului Program de Stat cu genericul „Principii și procedee tehnologice de diminuare a consecințelor calamităților naturale (seceta, înghețuri etc.) asupra plantelor de cultură”. Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 1349 din 11 noiembrie 2003 a aprobat acest program, desemnându-l în calitate de conducător pe academicianul Simion Toma. Grație calităților manageriale și autorității sale științifice, la realizarea dezideratelor planificate a participat o echipă consolidată mixtă de cercetători din cadrul a zece instituții din sfera științei și inovării, rodul muncii fiind elaborarea a unui set larg de tehnologii, secvențe tehnologice, procedee și metode de atenuare a consecințelor calamităților naturale, confirmate prin 19 brevete de invenție și implementate în sectorul agricol. În premieră, în comun cu colegii din laboratorul condus de Domnia sa a elaborat, testat

și brevetat primul fertilizant complex autohton de microelemente de bază – preparatul Microcom, care cu succes se implementează în branșa viticulturii. În colaborare cu colegii din România a publicat la Chișinău tratatul “Fiziologia plantelor de cultură” în 4 volume (1999-2000). Calitățile de manager excepțional al științei au fost demonstrate și în perioada de trecere a colectivului Institutului de Fiziologie și Biochimie a Plantelor în blocul nou construit de pe str. Pădurii, 22, care dispunea de Fitotron, Carpotron, climofitocamere, sere, lizimetre, casă de vegetație, Centru de calcul, bibliotecă, sală de conferințe, laboratoare specializate de analiza aminoacizilor, cultura țesuturilor, liofilizare, mass-spectrometrie, ultracentrifuge, cabinet de microscopie electronică etc. Acest patrimoniu științific împreună cu Institutul de Genetică Ecologică și Biotronul prezentau un Centru științific biologic de unicat, care era vizitat nu doar de savanții din fosta Uniune Sovietică, dar și de cei din țările europene, precum și din Japonia, China, SUA, Canada, India etc.

Exercitând funcțiile de academician coordonator al Secției de Științe Biologice și Chimice (1980-1986) și de academician coordonator al Secției de Științe Agricole (2005-2009) a întreprins măsuri concrete în vederea consolidării potențialului științific întru realizarea cu succes a proiectelor de cercetare, fortificării controlului asupra eficienței investigațiilor, implementării rezultatelor în sectorul real al economiei naționale și pregătirii cadrelor științifice de înaltă calificare.

În anul 2008, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova, academicianul Simion Toma a fost numit în funcție de vicepreședinte al Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare, conducător al Comisiei de acreditare. În această postură înaltă de demnitar public, Domnia Sa și-a reafirmat calitățile manageriale, fiind mereu deschis pentru noi idei, diriguind un colectiv unit în cadrul Direcției de evaluare și acreditare și promovând în activitatea de zi cu zi astfel de valori ca principialitatea, onestitatea, colegialitatea și bunăvoința.

Relevanța cercetărilor realizate de academicianul Simion Toma a fost confirmată de cele 55 brevete de invenții și 18 tratate, monografii și culegeri, care se numără printre cele peste 800 de lucrări științifice publicate, precum și de 56 medalii de aur, argint și bronz, obținute la saloanele naționale și internaționale ale deținătorilor de brevete și patente, desfășurate în URSS, Republica Moldova, SUA, Republica Populară Chineză, Regatul Belgiei, România, Federația Rusă, Elveția, Republica Coreea etc. Vizibilitatea și recunoașterea națională și internațională a permis acordarea calității de membru al unui șir de societăți științifice în domeniu din țară și de peste hotare și a mai multor distincții și titluri, printre care : „*Ordinul Republicii*”, ordinele „*Drapelul Roșu de Muncă*”, „*Insigna de Onoare*”, medaliile „*Dimitrie Cantemir*”, „*OMPI*”, „*academician S. I. Vavilov*”, „*academician D. N. Preanișnikov*”, „*Veteran al Muncii*”, titlurile de *Membru de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură*, „*Gheorghe Ionescu Șișești*” din România, *Om Emerit*, *Doctor Honoris Cauza al Universității Agrare de Stat din Moldova*, *Diploma de Onoare a Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești*, *Diploma Guvernului Republicii Moldova* etc. Însă poate mai importante decât aceste recunoașteri oficiale rămân stima și respectul pe care le poartă colegii săi, dragostea și căldura în suflet ale foștilor discipoli.

**Acad. T. Furdui, acad. B. Gaina
dr. Gh. Tudorache**

**dr. hab. V. Botnari, dr. L. Andronic
dr. A. Chirilov**